

An © 2019 Gannas

Stephen Gainey 1961-2018

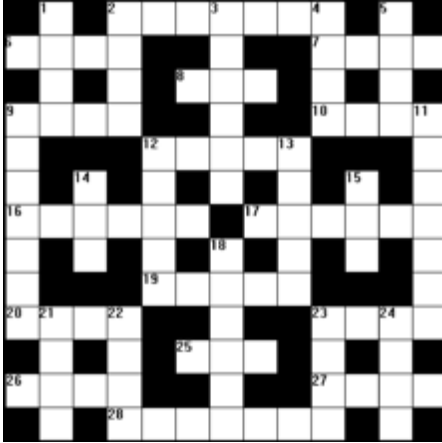
Yth eson ni ow perthi kov a Steve Gainey an mis ma, folenn 9

An Gannas niver 506
Mis-Hwevrer 2019
dyllys gans
© Kowethas an Yeth Kernewek
ISSN 1469 705X

KKB 2019

Kuntelles Kemmyn Blydhenyek
Kowethas an Yeth Kernewek a vydh
synsys dy'Sadorn an 2a a vis-Hwevrer
2019 yn Stevell Trelawney, Lys Kernow,
Truru dhe 2.00 dohajdhweyth.

Krowseryow gans Ray Edwards

a-dreus:

2. An mis ma (7)
6. Gul byghanna (4)
7. Oy, liesek (4)
8. Pow (3)
9. Rann vyghan (4)
10. Rag sonsktifa warnodho (4)
12. Tewes ryb an mor (5)
16. Rag bryjyon dowr (6)
17. Akordya (6)
19. Kuntell bestes gwyls (5)
20. Poll bras (4)
23. An pyth a dyv war an penn (4)
25. Bos, 3a. person (3)
26. Nyns yw gwag (4)
27. Ev a wrug apostlys,
.... profoesi, aweylers,
shepherds (TH 33a) (4)
28. Ny yll kewsel (7)

war-nans:

1. Dos nes (4)
2. Hemma + yw (4)
3. Rag den yn sertain pysav may fo
ev eli (BM 1006) (6)
4. Daffar rag pyskessa (4)
5. Kav (4)
9. Seni kepar ha klogh (7)
11. Daras, liesek (7)
12. Nyns yw yeyn (5)
13. An pyth ma (5)
14. Tir ughel ryb an mor (3)
15. Yma ev yn-dannon (3)
18. Kabla (6)
21. Gweyth (4)
22. Koska (4)
23. Gwartha (4)
24. Amendya (4)

Gorthybow dhe'n krowseryow mis-Genver

An Nowodhow

Nowodhow berr yn Kernewek yw
dyllys gans Radyo Kernow dhe 2 eur
dy'Sul. Geryow an dowlenn a yll bos
redys diworth gwasva Kowethas an Yeth
Kernewek:

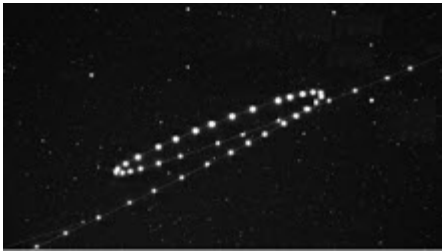
www.cornish-language.org

Folenn Steronieth gans Rod Lyon

Y'n oesow kres, puptra a veu kresennys a-dro dhe Dhuw – ny wrug travyth hwarvos marnas bos ordenys gans Duw ha nysnys o steronieth dyffrans vyth.

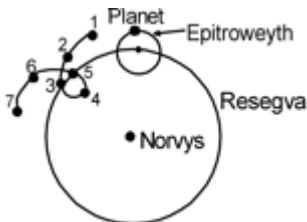
Steronydhyon a grysi y hwrug Duw forma an Norvys, an planetys ha'n sterennow – yn gwiryonedh, puptra y'n ollvys godhvedhys. I a brederi bos an Norvys an kres a buptra a yllens i gweles, y'ga mysk an Howl, hag a resega a-dro dhe'n Norvys.

Pan virens i orth an planetys ow tremena an ebron, i a weli na wrussons i sewya fordhw gompes hag orth an keth toeth, mes treweythyow a lenthys ha mos a-dhelegh.

Fordh a blanet yn y resega

Hemm a ankembra an steronydhyon hag ytho res o dhedha dismygi fordhw komplek dhe styrya an gwayans ma. Y'ga brys hemm a veu kowlwrys der an planetys ow kul epitroweythyow¹ y'ga resegaow, dell yw diskwedhys omma...

Awos bos plansys yn fast yn pennow a dus gans an Eglos y feu puptra y'n ebron furvys gans Duw, gans an Norvys y'n kres a buptra, ny wrussa steronydhyon lavasos leverel y vos dyffrans. Byttegyns, yth esa unn den, Nicolas Copernicus (1473-1543) neb a brederi yn tyffrans, hag ev a leveris na via puptra mar gomples mar po an Howl gorrys y'n kres ha pub planet oll ow mos a-dro dhodho ev.

Ny veu an pellweler hwath dismygys, ytho, ny ylli Copernicus previ y dybieth hag ynwedh yth esa own dhodho dyllo travyth hag a wrussa disevel dyskasow tynn an Eglos. Mes tamm kyns y vernans ev a wrug y dhyлло.

Hemm a dhallathas les yn-mysk steronydhyon ha pan drelyes Galileo Galilei onan a'y gynsa pellwelerow byghan orth an planet Jovyn yn 1610, ev a welas dell esa peder loer ow resega a-dro dhodho, hag a brovas stak ena bos dyskasow an Eglos kamm yn unn worra an Norvys y'n kres a buptra.

Yn despit dhe Galileo ow tiskwedhes hemma gans y bellweler dhe'n Eglos, ev a veu dres a-dherag An Gorphwithrans² ha konstryns dhe leverel bos an Eglos ewn ha fatell wrussa ev daskor y dybyansow eretikel erbynn an Eglos. Rag kessydhians, ev a veu gwithys dres remenant a'y wevnans avel prysner yn y ji. Mes an hasenn re beu gonisys, ha kyn feu lyver Copernicus difennys erbynn 1758, war an diwedh res o dhe'n Eglos treylia hy brys.

¹ epitroweyth = epicycle

² An Gorphwithrans = The Inquisition

Lyther a Alban
a-dhiworth Yowann Byghan
(agan kesskrifer arbennil albanek)

Shieling Beinn Ghlas

An henhwedhel iwerdhonek yn kever Deirdre an Bhróin (leverys *der-druh-an-vro-in* hag ow styrya Deirdre an Ahweryow) yw aswonny's fest yn ta. Pur hir ha pur goplek yw an henhwedhel dien, mes ottomma vershyon berr:

An bennseviges Deirdre a veu genys yn Iwerdhon Gledh, ha'n drewydh ryel Cathbad a dharganas hi dhe dhos ha bos benyn a dektek dres eghen. Mes an drewydh a dharganas ynwedh dell wrussa hi dos ha bos acheson a grow meur, ha dell wrussa mos yn divroedh an tri breselyer an brassa yn Ulster awos hy thektek hag awos aga herensa rygdhi. Rag an achesonyow ma, hy thas, an rakker ryel Fedlimir mac Daill, a assayas hy ladha orth hy dineythyans, mes Myghtern Conchobar mac Nessa a wrug pellhe an baban dhe vos megys gans an bardhes ha drewydhes Leabharcham (levery's *lyawr-ghum*, ow styrya "Lyver Kamm") y'n goeswik dhown ern a vo hi koth lowr rag demmedhi orth an myghtern.

Ha Deirdre tevys dhe oes, unn jydh yn gwav oer, hi a welas bran-vras gans hy freydh war grug ergh. 'Ogh,' yn-medh an bennseviges dhe Leabharcham, 'ottena liwyow an den a vynnav vy kara, y vlew du avel askell bran-vras, y groghenn gwynn avel ergh, y dhiwvogh rudh avel goes.'

'Ah,' yn-medh Leabharcham, 'nyns eus marnas unn den a'n par na, ha henn

**Deirdre, delinyans y'n Soler
Kenedhlek Iwerdhonek**

yw Naoise.' (Naoise yw levery's na-i-shuh.)

Gans gweres Leabharcham, Deirdre ha Naoise a fyas lys Conchobar ha mos dhe Ghleann Etive yn Earraghaidheal (Argyll) yn Alban, le may hwrussos sywya bywnans pur sempel ha pur lowen yn unn byskessa y'n logh, yn unn helghya y'n goeswik, yn unn goska war an grug. Meur ha bythkwethek o aga herensa an eyl orth y gila.

Ghleann Etive

Gordhiwedh byttegyns, breseloryon Conchobar a dheuth dhe Ghleann Etive diworth Iwerdhon. Éogan mac Durthacht

a ladras Naoise gans y wuw ha kachya Deirdre yn roes. Dehwelys dhe Iwerdhon, Deirdre a dheuth yn rag Conchobar, mes skonya a wrug hi a dhemmedhi orto. ‘Piw yw an den an moyha kasadow dhis?’ a wovynnas Conchobar.

‘Éogan mac Durthacht,’ hi a worthebys, ‘awos y vos ladher an unn den a wrav vy kara.’

‘Pur dha,’ a armas Conchobar pur serrys, ‘orth Éogan mac Durthacht y honan a wre’ta demmedhi.’

I a worras Deirdre yn charett rag hy dri dhe lys Éogan, Conchobar y honan rybdhi a’n unn tu hag Éogan rybdhi a’n tu arall. ‘Dhis y fydh semlans heskenn ynter dew hordh,’ a wrug Conchobar hwerthin.

Leun a dhesper hag a hireth abarth hy unn karer gwir Naoise, hi a omdewlys yn-mes an charett ha brywi hy fenn erbynn karrek vras. Yndella a wrug merwel Deirdre an Bhróin.

Deirdre ha Naoise war stamp iwerdhonek

Kovhes yw an henhwedhel teg ma yn drehevyans nowydh yn Earraghaidheal. War an menydh Beinn Ghlas, hag a vir orth Gleann Etive, Alban henwys Sam MacDonald re

Beinn Ghlas

dhrehevys men kov dh’y wreg Evelyn MacDonald. Evelyn a verwys a ganker, hag yn 2018 Sam a gowlwrug shieling nowydh war benn Beinn Ghlas avel men kov dhedhi hi. (Shieling, ger Scots, a styr krow po peurva war leder ughel menydh, mes y’n kas ma yth yw drehevyans nebes moy komplek.) Sam hag Evelyn a’s tevo karadewder meur rag an henhwedhel ha rag an tyller teg may hwrug Deirdre ha Naoise kevrenna aga herensa yn sempel hag yn town nans yw lies kansblydhen lemmyn. Ytho, yma’n shieling a’y sav avel men kov kerensa Deirdre ha Naoise, hag ynwedh avel men kov kerensa Sam hag Evelyn. Mis-Metheven 2019 y fydh an kynsa demmedhyans dhe shieling Beinn Ghlas, hag a wra afydhya an tyller pur arbennik ma avel kres a gerensa bur hag anfalladow.

Shieling Beinn Ghlas

Sam MacDonald

Lyskerrys Dialwedh 2018 gans Rod Sheaff

Drefenn sewena an hwelyow kober ha sten yn kres an 19ves kansblydhen, an dre a Lyskerrys a's tevo meur a dhreheviansow a vri y'n termyn na. Wosa henna nebes re beu distruys dres an blydhnyow awos drehevel fordhow po dreheviansow nowythta (ha treweythow gweh). Mes yma meur gesys. Meur anedha yw kerth tus po teyluyow po kowethasow privedh, re erell yw kerth an konsel po eglosyow. Y hyllir aga gweles a-dhiworth an stret, mes piw a woer pandr'eus a-ji? Tri dydh pub blydhen oll yma 'Lyskerrys Dialwedh*'. Nebes perghennow dreheviansow a vri a wra igeri aga chi po drehevians arall rag gasa an poblek dhe weles an rann boesek ma a'gan istori leel. Ottomma peswar ensampel.

Trewithan o desyns gans Henry Rice, pennser an brassa y vri yn Lyskerrys y'n 19ves kansblydhen (hag y'n dre na, hwath brassa y vri es bri Sylvanus Trevail, dell hevel). Pennser a lies drehevians y'n dre o ev. An chi ma a dhallathas avel tre teylu, hag apert yw, nag o teylu boghosek. Bras yw an stevellow ha'n lowarth. Yma grisfordh vras gans fenester vras gwrys a gwarels gwynn ha rudh – an kwarels gwynn trenkrevys yn maner kevys treweythow yn dreheviansow Rice. Yn termyn kynsa bresel an norvys y teuth ha bos Trewithan tre rag soudoryon ha

* **Lyskerrys Dialwedh** yw hanow soedhogel an hwarvos ma. 'Dialwedh' yw kevys yn gerlyver gans Nicholas Williams (Unified Cornish Revised). 'Dialwedh' yw lytherennans an ger yn Kernewek Kemmyn.

soedhogyon belgek, ha'ga theylu. Wosa henna an chi a dheuth ha bos soedhva Kesva Dowr Kernow Howldrevel, ha diwettha medhegva – hag yma kovyow anedhi dhe veur a dus yn Lyskerrys hwath. Lemmyn yma'n berghennow nowydh ow taswul an chi, mes, ha'n ober ow pesya, hwath galladow yw gweles lerghow an fosow pervedhel gwrys yn y dhydhyow avel medhegva.

3 Bownder Torrlann Gwer

A-ogas yma **3 Bownder Torrlann Gwer** (*Greenbank Lane*). Kudhys a wel yw, ha nyns yw ev deskryfys yn meur a studhyansow a-dro dhe Lyskerrys. Ytho ottomma skeusenn anodho. Pur grev yw y gis pennsermethel, gans Henry Rice arta. Y hyllir gweles fatell o an pennser ma skentel, gans galloes a dhrehevel chi a'n gis ma yn le ynn. Mes erbynn henna, pur vras o an lowarth derowel y'n 1860ow. Nebes perghennow dhiwettha a werthas rannow a'n lowarth rag drehevel chiohw ha park-kerri, mes yma rann gesys. Gwrys yn ta dres eghenn yw daswul an lowarth ma, kepar ha'n chi y honan. An berghennow a-lemmyn a biw ynwedh an drehevians nessa, drehevians dhe les drefenn bos soedhva greslu yn termyn eus passyes. Lemmyn yth yw an drehevians

ma gwrys yn rannjiow, ytho nyns yw galladow y vysytia hogen dres Lyskerrys Dialwedh, mes da yw gweles fatell o galladow kavoes devnydh nowydh ragdho, ha pesya bywnans an drehevians yw poesek yn bywnans an dre.

Perghennow chio w a janj, ha'n berghennow a japelyow ynwedh. Yn Bownder an Dinas (*Castle Lane*) yma **Chapel Asvensoryon an Seythves Dydh**. Drehevys veu gans an Vethodyon Sempel y'n 19ves kansblydhen. Nyns yw godhvedhys piw o y bennser, mes drehevians krev ha sempel yw, y'n gis gothek. Hwath sempella es an talenep yw an gis a-ji, gans unn warak wothek hepken ha soler. An Vethodyon a's tevo an chapel bys dhe'n 1950ow, mes ena i a'n gwerthas dhe esel a'n Asvensoryon, neb a brensa ynwedh an popiti ryb an chapel, ha nebes chio w erell a-ogas. Ev a ros an chapel dhe'n Eglas Avensoryon. Yn dydhyow na nyns o an chapel yn studh da. Ny ylli bagas-ilow arghans an dre praktisy a y'n hel vras drefenn bos an leur re wann, ytho res o dhedha devnydhya an stevell vyghanna a-dryv. Yn studh gwell yw an chapel y'n jydh hedhyw.

Moy aswonnyys yw **Hel an Frank-masons** yn Stret Barras. John Paul o y bennser, den a Lyskerrys dell hevel, galsa dhe driga ha praktisy yn Torquay seulabrys y'n termyn mayth esa an Frankmasons ow trehevel aga hel. Paul a bareusis dhe'n lyha tri thowl rag an hel, onan anedha yn gis pur glassek mes apert yw, desin gothek o gwell gans an Frankmasons. Kompleth yw talenep an hel, gwrys a lies par a ven. Y'ga mysk yma men 'Ham Hill Mansfield', warlergh deskrifansow skrifys y'n termyn na, kyn nag yw aga styr kler. Pub men arall yw kernewek, yn arbennik an menweyth

Polyphant afynys. A-ji yma hepken diw stevell, onan anedha hel vrav gans fenester a beswar kwarel, peub anedha gans skeusenn weder-liwek a nebonan a vri yn bys an Frankmasons, r.e. Sen Martyn. Passmore Edwards yw martesen Frankmason an gwella aswonnyys yn Lyskerrys y'n jydh hedhyw.

Y koedh dhyn godhvos gras a Lyskerrys Dialwedh dhe Gonsel an Dre Lyskerrys, Gwithti Lyskerrys, Chi Stuart ha Kowethas Kernow Goth Lyskerrys, neb a rester an hwarvos ma meur y les. Meur ras ynwedh dhe ostys an hwarvos, henn yw perghennow an dreheviansow dialhwedh. Yma govenek dhymm deskriifa moy anedha yn blydhynewow a dheu, mar unnverha redyoryon *An Gannas*.

Apposyansow 2019

Dydhyasow rag an apposyansow re beu dyllys gans Kesva an Taves Kernewek dell yw:

Dy'Sadorn an 18ves a vis-Me 4a Gradh War Anow – Lys Kernow.

Dy'Yow an 23a a vis-Me 2a/3a Gradh War Anow – Kelliwik.

Dy'Sadorn an 25es a vis-Me 2a/3a Gradh War Anow – Resrudh.

Dy'Sadorn an 15ves a vis-Metheven 2a/3a Gradh War Anow – Loundres.

Dy'Sadorn an 15ves a vis-Metheven Paperyow Skrifys – Lys Kernow ha Loundres.

Dy'Sadorn an 22a a vis-Metheven 4a Gradh Paper 2 – Lys Kernow ha Loundres.

Yma pella derivadow yn gwiasva an Gesva – www.kesva.org – y'ga mysk formow omrolya, rewlys rag ombrofyoryon, steus ha lyvrow settys rag an 4a Gradh.

Leverians gans Graham Sandercock

Ni oll a woer bos nebes geryow yn Kernewek gans poeslev anusadow. Da via godhvos ha konvedhes hemma yn ta may fo ewn agan leverians.

Nebes anedha yw geryow estren kepar ha 'fenester', 'amari' hag 'akademi' diworth Frynkek po yethow erell ha'n poeslev war syllabenn anusadow ha dyllys y'n *Gerlyver Meur* gans an arwoedh¹: 'amari; 'fenester, a'kademi.

Yma bagas arall yw skrifys gans strik (-) rag diskwedhes syllabenn an poeslev. Geryow gans a-, pup-, war-, yn- yw sywys yn fenowgh gans poeslev war an diwettha syllabenn, Rag ensampel a-'dre, a-'barth, a-'brys; pup-'prys, pup-'tra¹, war-'barth, war-'tu, war-'vann; yn-'dann, yn-'kerth, yn-'mes. Yma lies, lies moy hag y hyllir previ hemma dre vires y'n GM ha tybyans fur yw y wul.

Tressa bagas a eryow yw an re may ma dew er glenys war-barth avel kesker². Nebes ensamplow yw kevys wosa 'keth' ha 'na'. Ni a'gan beus ke'par (= keth + par), ke'ffrys (= keth + prys), ke'ttoeth (= keth + toeth), na'hén, na'moy, na'hyns (=na + ³kyns), oll anedha gans an poeslev war an diwettha syllabenn. Mes res yw bos war: rag ensampel yma poeslev war an kynsa syllabenn yn 'kemmys drefenn bos hemma ke- + myns.

Ynwedh yma 'py-' yn geryow kepar ha py'gans, py'nag, py'neyl ha py'seul.

1 skrifys 'pup tra', dew er, dre vras y'n tekstow herwydh an GM; martesén 'pup tra' rag *every time* ha 'pup-tra' rag *always* mars eus dyffrans yntredha!

2 kesker = kes + ⁴ger, (*compound noun*)

Ha moy, lies ger ow talleth gans 'di-': di'berth, di'dros, di'vlas, ...Arta gwren aga hwithra y'n GM.

Trewythow drog/drok- ha penn- a wra an keth tra mes nyns yw kevys yn pub kas; 'drogwas mes drog'vrys; 'pennriv mes penn'hyns. Mars eus strik wosa penn-, an poeslev a goedh war an syllabenn a syw: penn-'pyst.

Dre vras Kernewgoryon freth a woer yn py le y tal bos gorrys an poeslev mes nyns yw pup-prys es rag dallethoryon. Mes fatell yw poeslevys an geryow ma: hedhyw, byttegyns, dygynsete, Kevardhu, devis, kenedhel, kenderow?

Res yw bos war pup-prys mes feusik on bos genen *An Gerlyver Meur*, an unn gerlyver a Gernewek hag a dhiskwedh an poeslev ewn yn pub kas.

Pellwolok an Gernewegva

Gans sewena Radyo an Gernewegva, Matthi Clarke res eth hwith pella ha lonchya **Pellwolok an Gernewegva** hag a yll bos kevys dre *YouTube*. Towlenn pub mis yw dyllys yn-dann hanow **An Mis**.

Res porres yw keslowenhe gans Matthi a'y ober marthys ha meur hag ow mires orth oll an askorrans y hyllir konvedhes ass yw bras avonsyans an taves Kernewek kewsys ha bos degemmers yw ta an yeth yn mysk an werin – nyns o henna pup-prys an kas!

Matthi
Clarke

Stephen Gainey gans Barney Carver

Y keudhyn ni an koll a'gan koweth Steve Gainey neb yw tremenys wosa klevess kott ha sevir. 57 bloedh o ev pan verwis yn Klavji Trelosk, Truru, dy'Meurth an 18ves a vis-Kevardhu 2018.

Stephen Leslie Gainey a veu genys yn Rysrudh dy'Sadorn an 8ves a vis-Gortheren 1961. Ev eth dhe skol yn Pennrynn ha kollji yn Aberfala kyns mos dhe bennskol yn Greenwich, Loundres, rag studhya Negys. A-wosa y radhyans y tehwelis dhe Gernow ha dalleth trenya avel akontydh. Ev o Dyghtyer a gowethas akontieth Robinson Reed Layton yn Truru dres an vlydhen 1995 ha Kowethyas a'n negys dres moy es ugens blydhen wosa henna. Steve re bia war y dowl omdenna hevlyna.

Kernow prout dell ova, Steve a dhallathas dyski Kernewek pan o maw. Omdhyskys y Gernewek, dre vras, ev a wrug devnydh a'n steus kesskrifans Kernewek Dre Lyther (KDL) hy hanow hag yn blydhynyow a-dhiwedhes yth esa ow servya avel dyskador a'n keth steus ma rag ri gweres dhe'n re esa ow tyski an yeth kepar dell wrussa ev.

Da o gans Steve tавosow hag ev o kowser freth a Gernewek hag a ha Frynkek ha Sowsnek.

Y feu gwrys Bardh dres apposyans yn Kernewek orth Solempnita Gorsedh Kernow 2012 yn Reskammel yn-dann an hanow bardhek Mab Hirnans (*Son of Hermiss*). Steve a ros meur a'y dermyn dhe'n Orsedh ha kowethasow kernewek erell keffrys. Ev re bia Alhwedhor Kesva an Taves Kernewek a-dhia 2015 hag yth esa ev ow sevel rag dasetholans dhe'n Gesva pan verwis.

Steve a gara Breten Vyghan ha kevrennow ynter an vro na ha Kernow o a vern dhodho; treweythow y skrifas yn aga hever rag *An Gannas*. Y hyllir trovya an diwettha erthygel Steve, Sen Peran ow tos dhe Nans an Sens y ditel, yn Niver 502 mis-Hedra 2018. Skoedhyer ha kevriyas a ha Radyo ha Pellwolok an Gernewegva o Steve ynwedh, ha rag y dro an moyha a-dhiwedhes yth om-dhiskwedhas ev yn towlenn An Mis 015, mis-Du 2018, ow terivas a-dro dhe Dowlargh an Governans.

Steve a wodhya bos Kernewek taves kewsys ha yeunes war-lergh y lok a vydh klewys yn lies Yeth an Werin, yn arbennik yn Porthia le may to ev yn ogas ha pub mis a-ban dhallathas Yeth an Werin ena nans yw deg blydhen ogasti.

Byttegyns, brassa kevro Steve dhe wolusegyans an yeth o, martesen, an fordh a wre ev usya Kernewek war an wiasva media sosyel Twitter. Yn-dann dornla Twitter @plemanpasty, ny skrifa ev travyth marnas yn Kernewek. Ev a wre twitya yn fenowgh ow tiskwedhes bos Kernewek bywek.

Par dell leveris onan a'y dhyskyblon Twitter: 'Nyns eus gidyns vyth dhymm a'y styryans, mes pur deg yw an pyth [an yeth] usi an den jentyll ma ow twitya.'

Y'n gis arnowydh ma Steve a wrug dh'agan taves bos teg rag an re na aswonni Kernewek kyns ha rag henna, yndellma, y goll yw onan fest bras.

Leun o an eglos yn Pluw Yllogan rag servis ynkleudyans Stephen hag a dhiskwedhas fatell o an den mas meurgerys gans kemmys a'n bobel yn Kernow. Treusvywys yw Stephen gans y wreg Jackie ha'y vab Tom. Yma agan prederow gansa i ha gans teylu oll Stephen.

Ervirans Felsys
Niver 002

Defend dhe-ves onan a'n dhiw lytherenn yn pub pedrek rynnys rag diskudha rastell growseriyow kowlwrys. An gorthyp a vydh res nessa mis.

B	K	N	N	F
S	A	R	I	A
E		W		O
K		E		Y
Y	S	O	E	A
G	A	K	A	R
H		N		G
T		L		D
H	Y	A	T	W
S	W	I	O	H

Gorthyp mis-Genver 2019
(Niver 001):

D	Y	S	K	I
U		E		G
K	O	V	H	E
Y		E		R
S	Y	L	L	I

argemynn:
Radyo an Gernewegva

Radyo an Gernewegva yw towlenn radyo yn Kernewek pub seythun; restrys yw gans **Matthi Clarke** ha dell leverir yth yw an gwella ilow ha kows y'gan taves kernewek. Y hyllir goslowes orth:

www.anradyo.com

Yn Kocha Hyns-horn
(Hwedhel Gwir)
gans **John Prowse**

Nans yw hirneth, pan nag en ni marnas yonkers, my ha'm kares a entras yn kocha hyns-horn kynsa klass, drefenn nag esa esedhow gwag vytholl y'n kochys nessa klass. Heb mar, ni a'gan bo tokynnyow nessa klass hepken.

Ni a omdhiskwithas yn-dann omjershya y'n esedhow gorlanwesek. Mes nebes prederys en ni, yn hwir, rag own an tokynwas dhe omdhiskwedhes. Studhyoryon en ni, ankempen ha heb mona. Y fia apert, mar teffa ev, na dela dhyn bos yn kocha kynsa klass.

Ena my a viras yn-bann. A'y esedh adal dhymm yth esa Arghepskop Kargens! Pur sevir o y sevlant, dell heveli dhymm. Mes esedhys rybdho esa benyn, yn kres hy oes ha pur hweg hy fas – y wreg, martesen.

Drefenn bos toemm an ayr y'n kocha, an arghepskop a sevis yn-bann hag igeri an fenester vyghan esa a-ugh fenester jyf an kocha. Pan esedhas ev arta, an arloedhes a dawas y vregh yn kosel, ha leverel dhodho yn lev hweg, 'A wruss'ta govynn orth agan keskowetha mar mynnens ty dhe igeri an fenester? Martesen y fydhons re yeyn.'

'Ah, gav dhymm,' yn-medh an arghepskop. Ev a viras orthyn yn unn vinwerthin. 'Yw henna da lowr genowgh?'

'Yw, yn hwir,' a gewsis vy yn tiskler, nebes ankombrys. Y'n pols na, sur en ni an arghepskop ha'y wreg dhe aswonn yth en ni kammdremenoryon y'n kocha kynsa klass. Mes sur en ni, ynwedh, ny wrens i agan trayta. Pur dhidhanys ens, dell heveli.

Pan dhrehedhsyn an gorsav, ni a fias dhiworth an kocha toeth men.

Fatel Dhrehevel Treth Splann – An Digolm Tenerife!

gans Frank Blewett

Yn Kernow yma lies tewes dihaval – an kemmyrna tewes yw formys gans sort a veyn munys, dell usys gell y liw. Yma meur a drethow a'n par na yn Kernow, rag ensampel Tewynn Heyl ha Poll an Wragh (*Praa Sands*). Yma nebes trethow gans tewes a liw tamm dihaval, rag ensampel yma tewes loos dhe Dreth Peranudhnow ogas dhe Bennsans. Yma tewes loos tewla dhe drethow erel. Dre vras, ny vern meur, hwath hweg yns rag omhowla ha neuvya. An koynta treth yw Treth Porthkornow ogas dhe Benn an Wlas ma nag yw formys an tewes gans meyn, yn le formys yw a gregyn. Tewes normal yw, dell hevel, mes dihaval yw y wiaseth. Dre vras, lowen lowr on ni gans agan trethow, mes nys yw homma gwir pub le.

Porth Enys re beu pupprys ow le an moyha kerys awos bos ow thas gwynn pyskador yn Porth Enys dres oll y vewnans gweyth, ha my a spenas meur a'm flogholeth gans ow herens wynn. Da o genev pyskessa y'n pollow rag kachya bibyn bubyn, kankres ha puskes munys. Byttegyns, y feu leverys dhymm na dallfes gwari y'n porth dhe vordrik awos bos pur anyagh drefen an pibennow-kawgh dhe vos yn-mes dres an porth.

Nans yw a-dro dhe dhew-ugens bledhen, pan en vy trigys yn Londres, my a dhehwelis unnweyth dhe Borth Enys ha my a veu pur sowdhenys dhe gavos treth

Loskvenydh El Teide, Tenerife. Skeusen gans Daniel Gainza yn Wikipedia

hweg tewesek yn le leys, hag yth esa meur a fleghes ow kwari y'n tewes. My a gavas re beu aslesys an pibennow-kawgh hag an porth yw lemmyn yaghus lowr. Keffrys, Porth Enys re ynporthsa tewes (lies sawgh kert) a leow erel yn Kernow rag gul treth byghan hweg.

My a borthas kov a homma pan en vy yn Tenerife an mis Hwevrer diwettha. Kepar ha meur a enesow, Tenerife yw enys loskvenydhok hag yw gwarthevys gans El Teide, menydh loskvenydhok kowrek. Loskvenydhok a askorr frosov lava pan dardhons, hag an re ma a sew yn fenowgh wortiwedh yw trethow hweg, avel an treth dhe Punaluu, Hawaii (skeusen folen 12). An treth Punaluu yw splann, gans tewes teg, mes an unnik kudyn yw an tewes dhe vos du, mes an havysi a dhesev an trethow aga bos gell aga liw! Byttegyns, rag Tenerife, an digolm yw es! **Res yw hepken prena Difeyth Sahara!**

An skeusennow dhe'n nessa folenn a dhiskweth fatel veu digelmys an kudyn yn Tenerife Dyghow. Yn Los Cristianos ha Las Americas yma moy es dew vildir a drethow tewesek splann saw du ha skwithus

ens i. Yn le, y prensions mynsow bras dres eghen a dewes diworth Afrika Kledhbarth hag a sewyas trethow splann rag an havysi. Ow skeusen a dhiskwedh an sewyans.

Treth Los Cristianos, Tenerife (tewes a Dhifeyth Sahara). Skeusen gans Frank Blewett

Byttegyns, mars yw gwell genev tewes du, ty a yll mos dhe nebes trethow yn Tenerife Kledhbarth, po mos dhe Madeira, po mos dhe veur a leow erel loskvenydhek.

Fleghes ha morgroban war an treth dhe Punaluu, Hawaii. Skeusen gans Tim Bray yn Wikipedia

Kernewek nans yw 90 blydhen

Tri henlavar Kernewek kemmerys a-dhiworth folenn mis-Hwevrer a *Cornish Calendar 1929*, askorrys a-barth Kowethas Lestus ha Sawyans Kernow*:

Neb na gare y gwayn coll restona. [Neb na gar gwayn, koll re's teffo.]

Guel yw guetha vel goofen. [Gwell yw gwitha 'vel govynn.]

Guare weag yu guare teag. [Gwari hweg yw gwari teg.]

* **Kowethas Lestus ha Sawyans Kernow** = *The Cornwall Preventative and Rescue Association*

An Gannas 2019

An Gannas 2019

An Gannas yw dyllys pub mis gans Kowethas an Yeth Kernewek. An Skrifennyas yw Tim Hambly, 12 Stret an Duk, Lannstevan Wartha, Kernow, PL15 8HD ☎ 01566 773716:

skrifennyas@btinternet.com

Erthyglow ha skeusennow dhe vos dyllys yn An Gannas a yll bos dannvenys der e-bost dhe:

an.gannas@gmail.com

Lowen on ni degemmeres erthyglow a bup nivel a Gernewek.

